

Utvidet sjukdomsregistrering i kjøttkontrollarbeidet (USR) – en restaurert gullgruve av informasjon

Ragnhild Margit Arnesen, prosjektleder, Mattilsynet

Et engasjert fagmiljø tok initiativet

En gang på 70-80 tallet startet engasjerte kjøttkontrollveterinærer et samarbeid med helsetjenestene for svin og slakteriene for å registrere patofysiologiske forandringer på slaktegris. Det handler om forandringer som ikke nødvendigvis medfører at skrotten blir kassert, men som likevel kan benyttes i det forebyggende helsearbeidet. Ordningen ble kalt USR-registreringen (Utvidet SjukdomsRegistrering).

Den gangen var ikke kjøttkontrollene forpliktet til å gjøre dette i regelverket, og det gjorde at tydelig sentral prioritering og styring fra Næringsmiddeltilsynet uteble. Det utviklet seg dermed ulike kulturer for dette rundt i landet. Både selve kodeverket og den faglige kvaliteten varierte mye.

Noen steder ble registreringene godt utført, det var godt samarbeid med lokal helsetjeneste og USR registreringene hadde dermed god faglig nytteverdi.

Nye tider med nytt regelverk og Mattilsynet

Med nytt regelverk for kjøttkontroll i 2010 ble plikten til å gjøre slike registreringer for alle arter forankret. Mattilsynet har sammen med slakteriene og Animalia v/helsetjenestene gjort er stort arbeid for å finne et godt kodeverk, utvide ordningen til å omfatte flere arter og sikre gode registreringer. Dette arbeidet har foregått siden 2014 og nå kan vi stå inne for at registreringene danner et godt og riktig bilde av tilstanden i besetningene.

I dag blir disse registreringene utført av Mattilsynets inspektører over det ganske land, kun med unntak av noen av de aller minste slakteriene. Dataene blir distribuert fra slakteriene til produsenter som en del av slakteoppgjøret og til helsetjenestene og Dyrehelseportalen. Slakteriene innhenter USR historikk om besetningene som matkjedeinformasjon før slakting.

Helt nytt i disse dager er at Mattilsynet selv innhenter og kan benytte informasjonen systematisk til å risikobasere sitt tilsyn i besetningene. Dataene danner også en kilde til informasjon om tilstanden i landet og kan brukes til sammenligninger, statistiske analyser og forskning.

Dataene sammenstilles i et nytt datasystem og er en del av Mattilsynets storsatsing på modernisering av arbeidet med kjøttkontroll der bl.a. også bruk av VetReg som «digital tilbakeholdelseslapp på kjøtt» inngår.

Vi vil komme tilbake med mer informasjon om dette i et senere nummer av Praksisnytt.

Kodeverket til USR er utviklet gjennom et samarbeid mellom Animalia, slakteriene og Mattilsynet der Mattilsynet står som eier. Hensikten er å gjøre registreringer av observasjoner

som kan være nyttige som helse- og velferdsindikatorer. Enkeltfunn uten særlig relevans for forebyggende arbeid er i stor grad luket vekk.

Veterinærer og produsenter kan finne mer informasjon også på Animalia sine sider.

Revisjon av kodeverket ved behov

Det er selvsagt viktig at kodeverket holdes mest mulig uendret for å gi riktig statistikk over tid. Imidlertid var det for et års tid siden riktig å gjøre enkelte endringer. Disse endringene ble gjennomført fra 1.januar 2019, se tabell 1.

Tabell 1. USR-koder storfe, småfe og gris fra 1.1.2019.

USR-koder	Storfe	Småfe	Gris
Byller	x	x	x
Vaksinasjonsbyller		x	
Leverbyller	x		
Leddbetennelse	x	x	x
Hjertesekk- og/eller brysthinnebetennelse	x	x	x
Lungebetennelse	x	x	x
Lungeorm	x		
Spolormlever			x
Store leverikter	x	x	
Bogsår			x
Kort hale/avhelet halesår			x
Åpent halesår			x

For storfe:

Utbredelse av lungebetennelse og hjertesekk-/brysthinne betennelse: Det er gjort en avgrensning i hvor små forandringer som skal registreres. Tidligere skulle «alle forandringer» registreres. Dette viste seg vanskelig i praksis og førte til lokale tilpasninger som igjen gav skjevheter i statistikken.

Koden for små leverikter ble fjernet fordi disse kan være vanskelige å oppdage.

Registreringene ble lite enhetlige og de tillegges liten relevans i forhold til forebyggende helsearbeid.

For småfe:

Koden for lungeorm ble tatt ut av kodeverket fordi det i enkelte besetninger ble gjort så mange funn at det var for krevende for Mattilsynets inspektører å registrere de, uten at det gikk ut over andre oppgaver. Slaktehastigheten ved enkelte slakterier kan være opp mot 300 småfe i timen. Det skjer en rask utvikling i bransjen med investering i registreringsterminaler på slaktelinja. Når dette er på plass i de store slakteriene vil vi vurdere å registrere funn av lungeorm igjen.

Som for storfe er det gjort en avgrensning i forhold til utbredelse av lungebetennelse og hjertesekk-/brysthinne betennelse.

Koden for små leverikter er fjernet med samme begrunnelse som for storfe.

For svin:

Tilsvarende avgrensinger for hjertesekk- og luftveisbetennelser er gjort for svin som for storfe og småfe.

I tillegg er det gjort en avgrensning for kort hale/ avhelet halesår slik at kun haler kortere enn ca. 15 cm blir registrert med denne koden.